

"Aktivnosti zaštite bilja u višegodišnjim usevima tokom juna"

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 10.06.2026 Брой: 6/2026

Метеоролошките услови во текот на првата и втората декада од јуни ќе создадат предиспозиција за зголемена инфективна позадина на габични патогени - доцна кафеав гнилеж на овошните дрвја, краставост на јаболка и круши, доколку претходно не сте ги менаџирале овие болести. Во текот на месецот, треба да продолжат третманите против овошни црви, лисни минирачки молци и вошки на овошните дрвја.

Поволни услови за спроведување на заштитни прскања ќе настанат во текот на третата декада од месецот.

Во овошните расадници

Борбата против болести и штетници продолжува во расадниците, семенилиштата и матичните насади со клонални и подлоги од дуња.

Расадниците од јаболка и круши и матичните насади се прскаат со бакарен препарат -1% Бордоска смеса, Funguran OH 50 WP -150-250 g/ha, Champion WP - 0.3%, Capar Key - 180-300 g/ha против краставост и со пиретроиден инсектицид - Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) или Dipel 2X (0.1%) против лисногризечки инсекти и со еден од препаратите - Afinto (14 g/ha), Mospilan (25 g/ha), Тереки (14 g/ha), Closer 120 EC (20 ml/ha, а при силна најава 40 ml/ha) против вошки. Прскањето продолжува до крајот на вегетацијата.

Брашнеста мана на праска

Сортите јаболка и праски чувствителни на брашнеста мана, како и клоналните подлоги од јаболка, се прскаат на секои 8-10 дена со препарат на база на сулфур - Sulfur WG 600 g/ha, Solfo 80 WG - 750 g/ha.

Сортите вишни и цреши, како и подлогите од антипка, се прскаат на секи 8-10 дена со Silit 544 SC - 125 ml/ha против цилиндроспориоза.

Клоналните подлоги од дуња и расадот од круша во семенилиштата се прскаат со бакарен препарат - 1% Бордоска смеса, Funguran OH 50 WP -150-250 g/ha, Champion WP - 0.3%, Capar Key - 180-300 g/ha против кафеава дамка на лист на секои 10 дена до крајот на вегетацијата.

При присуство на калифорниска штитоносна вошка и бела пеперуга, прскајте соодветно со пиретроиден инсектицид - Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) или Dipel 2X (0.1%) против бела пеперуга. Гнездата на гасениците од бела пеперуга се исечуваат и се палат.

Во овошните насади

Штета предизвикана од гасеници на сливовиот молец

Се поставуваат отруени ловечки појаси за уништување на гасеници од втората генерација на сливовиот молец. Се собираат паднатите црвливи плодови – јаболка, круши, сливи, ореви – за да се намали густината на втората генерација на овошни црви. Се поставуваат феромонски стапици за фаќање на пеперугите на овошните молци, во врска со одредувањето на роковите за прскање против нивната втора генерација.

Се вршат прегледи на неотруените ловечки појаси за да се утврди почетокот на летот на пеперугите од втората генерација на овошни црви.

Се прегледуваат 2500-3000 плодови јаболка од различни сорти, собрани од неколку дрвја расфрлани низ овоштарникот, за да се утврди црвливоста и потребата од прскање против втората генерација на јаболковиот молец. Ако црвливоста е помала од 2%, не се врши прскање. Паднатите црвливи плодови се собираат и се уништуваат за да се намали густината на втората генерација на овошни црви.

Црвливите плодови од лешник се собираат и се уништуваат за да се намали густината на лешниковиот жичар.

Се вршат набљудувања за да се идентификуваат првите дамки од 'рѓа на сливите, развојот на лисни минирачки молци и грини. Продолжува прегледот на овошните насади за да се откријат дрвја заразени со вирусни болести и нивно обележување.

Се поставуваат отруени мамки (компири, моркови или друг зеленчук натопени со Actellic 50 EC, Biona Sincar - 4 L на 1 kg) или се закопува Mesurol Schneckenkorn (250 g/ha) против полската глувчерица. Мамката се поставува во тунелите на полската глувчерица со помош на шпатула или пинцета.

калифорниска

Калифорниската штитоносна вошка (Quadraspidotus perniciosus) е карантински штетник и е распространета само во некои региони на Бугарија. Таа е типична полифагна врста.

Утврдено е дека оштетува над 260 растенија. Најчесто се среќава на бели и црни рибизли, јаболка, круши, јапонска дуња, глог, праски, сливи, цреши, јасен, багрем, топола, врба и др., а поретко на кајсии, ореви, бадеми, лоза, хризантеми и др. На плодовите, штитовите обично

се акумулираат во дршковото вдлабнување и чашката. При силна најава, штитови може да се видат на целата површина на плодот, како резултат на што плодот добива шарена црвено-виолетова дамка. Таквите плодови имаат ниска комерцијална вредност. За биолошка контрола на калифорниската штитоносна вошка се користат нејзините паразити *Prospaltella perniciosi*, *Aphytis proclia*, *Aphytis mitilospidis* и др., кои се пуштаат во заразените картирани области во рамките на интегрираната заштита на растенијата.

Против калифорниска штитоносна вошка, третирајте со пиретроиден инсектицид – Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha).

Гнезда на бела пеперуга

Пронајдените гнезда на гасеници од бела пеперуга се исечуваат и се палат, а заразените насади се третираат со Dipel 2X (0.1%).

Во текот на месецот, јаболките се прскаат двапати со препарат на база на сулфур - Sulfur WG 600 g/ha, Solfo 80 WG – 750 g/ha, или еден од препаратите - Systhane 20 EW – 0.03%, Luna Experience – 50-75 ml/ha, Flint Max 75 WG – 0.02% против брашнеста мана.

Насадите од праски се прскаат со препарат на база на сулфур - Sulfur WG 600 g/ha, Solfo 80 WG - 750 g/ha, или еден од препаратите - Systhane 20 EW - 0.03%, Luna Experience - 50-75 ml/ha, Flint Max 75 WG - 0.02% против брашнеста мана, и со пиретроиден инсектицид - Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) против источен овошен молец, анарзија, зелен скакулец, вошки и штитоносни вошки, лисногризечки гасеници, и со еден од препаратите - Valmec (60-96 ml/ha), Apollo 50 SC (40 ml/ha), Nissoran 5 EC (0.05%), Naturalis (100-150 ml/ha) против грини.

Прасковиот молец (Anarsia lineatella Zell.) е распространет низ целата земја, но помасовно во областите каде што се одгледуваат праски и кајсии. Напаѓа и сливи, бадеми, вишни, цреши и диви сливи. Гасеницата на прасковиот молец грицка млади ластари, уништувајќи го едногодишниот прираст и предизвикува црвливост на плодовите. Кога не се преземаат мерки за контрола на прасковиот молец, штетата може да достигне 15-20%.

Второ прскање на насадите од праски се врши по 10-12 дена со пиретроиден инсектицид - Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) против анарзија, и со препарат на база на сулфур - Sulfur WG 600 g/ha, Solfo 80 WG - 750 g/ha, или еден од препаратите - Systhane 20 EW - 0.03%, Luna Experience - 50-75 ml/ha, Flint Max 75 WG - 0.02% против брашнеста мана.

Насадите од сливи се прскаат со Signum (45 g/ha) против 'рѓа и Chorus 50 WG (45 g/ha) против кафеав гнилеж, и со еден од препаратите - Carpovirusine (100 ml/ha), Madex Top (10 ml/ha), Dipel DF (50-150 g/ha), Sineis 480 SC (20-37.5 ml/ha), Delegate 250 WG (30 g/ha), Avant 150 EC (33.3 ml/ha), Deca EC (30 ml/ha), Decline 2.5 EC (30 ml/ha), Lamdex extra (60-100 g/ha) против сливовиот молец. Во случај на висока густина на грини и вошки, третирајте со еден од препаратите - Valmec (60-96 ml/ha), Apollo 50 SC (40 ml/ha), Nissorán 5 EC (0.05%), Naturalis (100-150 ml/ha) и со Тереки (14 g/ha), Mospilan (25 g/ha), Closer 120 EC (20 ml/ha, а при силна најава 40 ml/ha), соодветно.

Насадите од круши заразени со крушови листоволви и бубачки се третираат со пиретроиден инсектицид – Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha).

Насадите од дуња се прскаат со Chorus 50 WG (45 g/ha) против кафеав гнилеж и кафеава дамка на лист, и со еден од препаратите - Carpovirusine (100 ml/ha), Madex Top (10 ml/ha), Dipel DF (50-150 g/ha), Sineis 480 SC (20-37.5 ml/ha), Delegate 250 WG (30 g/ha), Avant 150 EC (33.3 ml/ha), Deca EC (30 ml/ha), Decline 2.5 EC (30 ml/ha), Lamdex extra (60-100 g/ha) против овошен црв.

Насадите од кајсии се прскаат со пиретроиден инсектицид – Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) против источен овошен молец, анарзија, калифорниска штитоносна вошка, лисни свивачи, и со еден од препаратите - Valmec (60-96 ml/ha), Apollo 50 SC (40 ml/ha), Nissorán 5 EC (0.05%), Naturalis (100-150 ml/ha) против грини.

Насадите од цреши и вишни се третираат со Silit 544 SC – 125 ml/ha против цилиндроспориоза.

Во насадите со јагоди

Насадите со јагоди заразени со коренови жичари се прскаат со еден од инсектицидите - Decis 100 EC (17.5 ml/ha) или друг базиран на делтаметрин, Mospilan 20 SP (30 g/ha), Naturalis (100 ml/ha) – преку наводнување, однапред.

Белата дамка на лист кај јагодата е најраспространетата и најштетната болест на јагодата. Се појавува и кај одгледуваните сорти и кај дивите видови јагоди.

*Предизвикувачот на белата дамка на лист кај јагодата е габата *Mycosphaerella fragariae*, која ги инфицира листовите и нивните дршки, стolonите, соцветијата, чашкините ливчиња и ретко плодовите. Манифестацијата на симптомите е најсилна и типична на температура од 20-25°C. Високо чувствителни на бела дамка на лист кај јагодата се сортите *Eva Macherauch* и *Mieze Schindler*, додека отпорни вклучуваат *Zenga Zengana*, *Belrubi*, *Madame Moutot*, *Early Market*, *Redgauntlet*, *Gorella*, *Pocahontas*, *Cambridge Favourite*, *Holiday*, *Sharpless*, *White Pineapple* и други.*

По бербата на плодовите, насадите со јагоди се прскаат со бакарен препарат - 1% Бордоска смеса, Funguran OH 50 WP -150-250 g/ha, Champion WP - 0.3%, Capar Key - 180-300 g/ha против бели и црвени дамки на лист.

Во насадите со малини

По бербата на плодовите, насадите се прскаат со пиретроиден инсектицид - Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) против малинов бумбар, малинова галичица, малинов агрилус. Во случај на најава на грини,

додадете еден од препаратите - Valmec (60-96 ml/ha), Apollo 50 SC (40 ml/ha), Nissoran 5 EC (0.05%), Naturalis (100-150 ml/ha).

Обичниот малинов бумбар (Byturus tomentosus) стана економски најважниот штетник на малината. Напаѓа и капина, но послабо. Штета предизвикува возрасната единка (бумбар) и ларвата. Возрасната единка напаѓа цветни пупки и цветови, оштетувајќи ги прашниците, толчникот и младите заврзоци, а исто така грицка и листови. Ларвата е поштетна; се храни со внатрешноста на плодовите, предизвикувајќи нивна црвливост.

Насадите со малини се прскаат со бакарен препарат - 1% Бордоска смеса, Funguran OH 50 WP -150-250 g/ha, Champion WP - 0.3%, Capar Key – 180-300 g/ha против дамка на лист.

Во насадите со рибизли

Насадите со рибизли се прскаат 10-12 дена по последното прскање со пиретроиден инсектицид – Decis 100 EC - 7.5 -12.5 ml/ha, Sumicidin 5 EC (0.02%), Aphicar 100 EC (15 ml/ha), Efcymetrin 10 EC (15 ml/ha) против рибизловиот стаклар.

Рибизловиот стаклар (Synanthedon tipuliformis Cler.) е распространет во нашата земја. Напаѓа рибизли и огрозд. Штетата на ластарите надминува 30-40%. Рибизловиот стаклар развива една генерација годишно. Презимува како гасеница од различна возраст во тунелите, најчесто во двегодишни стебла. При масовна најава, цели грмушки угинуваат. Штетата обично е забележлива кон крајот на јуни – средината на јули. Гасениците продолжуваат да се хранат до доцна есен и, кога ќе залади, остануваат да презимат во оштетените места.

По бербата на плодовите, насадите се прскаат со еден од препаратите - Valmec (60-96 ml/ha), Apollo 50 SC (40 ml/ha), Nissorán 5 EC (0.05%), Naturalis (100-150 ml/ha) против видови грини.

Меѓуредите во насадите со рибизли се прскаат со Agroxon 500 SL (120 ml/ha) и Fusilade Max 125 EC (100-300 ml/ha). Плевелите се картираат по втор пат.

Во лозјата

Во лозјата се води борба против пламеница и брашнеста мана. Овие болести можат предвреме да ја уништат лисната маса, како резултат на што приносот значително се намалува.

Борбата против пламеница треба да започне веднаш по појавата на ластарите над жиците. При чести врнежи и роса, прскајте на секои 3-7 дена за секој инкубационен период, а во суво време – пред секое наводнување. Третирајте со еден од препаратите - Quadris 25 SC – 0.075 – 0.1%, Ridomil Gold Combi 45 WG – 200 g/ha, Ridomil Gold R WG – 500 g/ha, Ridomil Gold SL – 20 ml/ha. Ако сакате да третирате биолошки, за превентива, пред или по дожд, бидејќи споменатите фунгициди не се системични, можете да користите бакарен препарат - 1% Бордоска смеса – 180 - 300 g/ha раствор, Funguran OH 50 WP – 150 - 250 g/ha, Champion WP - 0.3%, Capar Key – 180 - 300 g/ha. Serenade ASO е исто така опција, но дејствува послабо од споменатите системични фунгициди.

За контактни фунгициди – Akoidal WG – 0.25%, Azumo 80 WG – 400 g/ha, Cumulus – 0.2-0.5%, Solfo 80 WG – 400 g/ha, интервалот помеѓу поединечните прскања против брашнеста мана треба да биде околу 7-8 дена, а за системичните – Flint Max 75 WG – 0.016%, Folicur 250 EW – 0.04%, Custodia 320 SC – 75 ml/ha, Dinali 090 DC – 50-65 ml/ha, Domark 10 EC – 25-30 ml/ha, Dynasty 25 EW – 40 ml/ha, Luna Experience – 12-40 ml/ha, Sinstar – 70-80 ml/ha – 12-14 дена.

Борбата против предизвикувачите на економски најважните болести во родните лозја продолжува. Во овој период, освен на листовите, видливи знаци на инфекција од пламеница може да се забележат и на гроздовите и гроздовите. Цветовите и младите заврзоци се покриваат со сиво-белузлав спороносен слој, потемнуваат и се сушат. Во случај на доцна инфекција, кога зрната се зголемени, се појавува друга форма на болеста – кафеав гнилеж. На страната на дршката на зрното се забележува кафеава некроза со карактеристични двојни вдлабнувања, кои постепено растат и доведуваат до сушење, мумификација и опаѓање. Непрсканите млади зрна можат да се заразат додека не омекнат за време на фазата на шарок. Ова ја наметнува потребата последното прскање да се изврши кога зрната ќе достигнат големина на грашок.

Се препорачуваат профилактички третмани пред спорулација на патогенот и пред врнежи. Времето на прскање се одредува врз основа на инкубационите периоди. Тие се пресметуваат според ефективната температура, која е еднаква на разликата помеѓу просечната дневна температура и 7.9°C , што е биолошката нула при која паразитот не се развива. Еден инкубационен период трае додека не се акумулира збир на ефективни температури еднаков на 61°C . Пресметката на секој инкубационен период започнува при присуство на дожд или роса најмалку 2 часа. Профилактички третмани против пламеница се препорачу